

Onderwerp Informatie m.b.t. richting t.a.v. voorkomen van
uitbuiting en schijnconstructie, voortgang Social Return

Steller R.H. Bonting

De leden van de raad van de gemeente Groningen
te
GRONINGEN

Telefoon (050) 367 87 41 Bijlage(n) 1

Ons kenmerk 5099458

Datum 2 juli 2015 Uw brief van

Uw kenmerk -

Geachte heer, mevrouw,

Middels deze brief willen wij u informeren over een tweetal onderwerpen, de wijze waarop wij uitbuiting en schijnconstructies van werknemers die werkzaam zijn ten behoeve van projecten voor de gemeente Groningen willen voorkomen en de voortgang van het onderwerp social return. Wij hebben gemeend u het beste over beide onderwerpen in één brief te kunnen informeren gezien de raakvlakken tussen beide onderwerpen.

Uitbuiting van werknemers die werkzaam zijn ten behoeve van projecten voor de gemeente Groningen.

Het zal u niet ontgaan zijn dat er sinds enige tijd een discussie speelt naar aanleiding van uitspraken over uitbuiting van werknemers die werkzaam zijn ten behoeve van projecten voor de gemeente Groningen. Onlangs heeft de Inspectie SZW in een rapport vastgesteld dat er overtredingen zijn begaan bij het project Sontbrug. Daarover hebben wij u ook geïnformeerd.

Laat ons uitgangspunt daarover helder zijn dat geen enkele vorm van uitbuiting of misbruik van werknemers die ten behoeve van onze projecten werkzaam zijn door ons wordt getolereerd. Of ze nu rechtstreeks in dienst zijn van onze opdrachtnemer of door hem ingeschakelde onderaannemers maakt ons daarbij niet uit. De nieuwe Wet Aanpak Schijnconstructies (WAS) geeft een duidelijke richting in de verantwoordelijkheidsverdeling voor dit vraagstuk. De WAS biedt echter geen aanvullend publiekrechtelijk instrumentarium om de verantwoordelijkheid die opdrachtgevers hebben ook af te dwingen. Wij hebben getracht het ontbreken van een instrumentarium zo goed mogelijk in te vullen middels diverse concrete maatregelen.

Wij hechten er daarom ook grote waarde aan u te informeren ten aanzien van deze maatregelen die wij genomen hebben of van plan zijn te nemen naar aanleiding van deze recente discussie (zie voor een overzicht bijlage I). Vervolgens geven wij aan op welke wijze wij u willen blijven informeren over de effecten en ontwikkelingen van de genoemde maatregelen.

- Reeds genomen maatregelen vooruitlopend op de implementatie Wet Aanpak Schijnconstructies (WAS).

De Eerste Kamer heeft recent ingestemd met het wetsvoorstel aanpak schijnconstructies (WAS) en deze treedt per 1 juli 2015 in werking. Vanuit het perspectief van goed opdrachtgeverschap is het belangrijkste punt van de WAS dat er een zgn. ketenaansprakelijkheid wordt gecreëerd voor de betaling van het overeengekomen loon aan werknemers van opdrachtnemers en onderaannemers. Concreet houdt dit in dat de gemeente door een werknemer van een opdrachtnemer en/of onderaannemer aansprakelijk kan worden gesteld voor niet (of onder) betaling van loon dat verschuldigd is na 1 juli 2015. De gemeente is niet aansprakelijk als kan worden aangetoond dat de onderbetaling niet aan de gemeente te verwijten is. Hiertoe zullen wij een aantal maatregelen nemen.

a. Aanpassing proces van marktconsultatie.

Voor het starten van een inkoop- en aanbestedingstraject vindt er een markt oriëntatie plaats. We hebben interne 'richtlijnen' opgesteld om meer aandacht te vestigen op het signaleren van potentiële 'bedreigingen' binnen een branche of leveranciers met betrekking tot eventuele mistanden. U kunt hierbij denken aan een check op de aanwezigheid van keurmerken, certificaten binnen een branche en de aanwezigheid van een cao.

b. Aanpassen contracten.

Wij hebben inmiddels onze standaardcontracten aangepast en daarbij bepalingen opgenomen die de strekking hebben dat (binnen de gehele keten),

- correct (en conform een eventueel geldende cao) wordt betaald en dat de arbeidsvoorwaardelijke afspraken op een inzichtelijke en toegankelijke wijze worden vastgelegd;.
- controles, audits kunnen worden uitgevoerd naar de correct uitbetaling van loon;
- de gemeente het recht geeft om bij signalen van onderbetaling betaling van een factuur of een deel daarvan op te schorten bij een loonvordering rechtstreeks te betalen aan de werknemer of instantie die de loonvordering instelt.

c. Samenwerking bonden.

We hebben reeds samenwerking met de FNV gezocht en zullen dit in de toekomst ook nadrukkelijk blijven doen. Zo heeft de FNV inmiddels voorlichting gegeven over de achtergrond van hun acties en over de mogelijke maatregelen. Van de vakbonden verwachten wij dat zij zich ook als een samenwerkingspartner zullen opstellen.

d. Proactieve rol richting opdrachtnemers.

Wij hebben het voornemen ons uitgangspunt ook vorm te geven door een meer proactieve rol te pakken tijdens de uitvoering of uitnutting gedurende de contractfase. Dit door het onderwerp te agenderen in de reguliere contractmanagement- of voortgangsbesprekingen met de opdrachtnemer en de leverancier daar waar nodig hierop aan te spreken.

Niet in alle gevallen is de gemeente Groningen opdrachtgever als het gaat om projecten die worden uitgevoerd binnen de gemeentegrenzen. Denk hierbij aan de ZRW of het aardbevingsdossier. Vaak heeft de gemeente bij deze projecten, in privaatrechterlijke zin, slechts een indirecte rol in de overlegorganen en samenwerkingsverbanden met de opdrachtgever(s),

bijvoorbeeld provincie of Rijkswaterstaat. Vanuit onze publiekrechtelijke rol echter zien wij onze verantwoordelijkheid wel degelijk en zullen wij van hieruit ook een actieve houding aannemen. Samen met de sociale partners en indien noodzakelijk met behulp van de inspectie SZW zetten wij ons in om ervoor te zorgen dat bij projecten in onze gemeente deze wet wordt nageleefd. We streven ernaar om vanuit deze rol onze uitgangspunten, het komen tot een in dit kader verantwoorde aanbesteding en uitvoering, zo goed mogelijk daar onderdeel te van laten uitmaken. Wij schromen daarbij niet om indien nodig daarvoor faciliterende maatregelen te treffen. Het inkoopbeleid van de gemeente Groningen wordt daarbij door ons gebruikt als uitgangspunt

- Maatregelen in voorbereiding

Zoals benoemd is de WAS zeer recent aangenomen en wordt deze per 1 juli 2015 formeel van kracht. Diverse maatregelen behoeven tijd om deze op praktische toepasbaarheid (wet- en regelgeving) en op effectiviteit te toetsen. Daarbij willen we ook gebruik maken van 'best practices' en ervaringen elders opgedaan.

Hieronder de maatregelen die thans nog in onderzoek en voorbereiding zijn.

- e. Inkoop- en aanbestedingstraject

We onderzoeken momenteel of er nog andere maatregelen getroffen kunnen worden om tijdens inkoop- en aanbestedingstrajecten uiteindelijk opdrachtnemers te selecteren waarbij we de risico's op misstanden tijdens de contractfase verminderen. De verkregen informatie/onderzoekresultaten van de FNV en landelijke ontwikkelingen zijn hiervoor input.

- f. Toepassen Past Performance

We zijn recent, binnen ons gemeentelijk ingenieursbureau (IGG), gestart met een pilot Past Performance (PP) als doorontwikkeling op de reeds bestaande beoordelingssystematiek binnen het IGG.

Past Performance heeft als doel zowel het opdrachtgever- als het opdrachtnemerschap verder te professionaliseren. De systematiek omvat het meten en beoordelen van de opdrachtnemer tijdens de uitvoering van de opdracht; de wijze waarop aan de contractuele verplichtingen wordt voldaan waarbij de focus ligt op houding en gedrag.

Onze aandacht gaat uit naar de kansen en mogelijkheden die PP biedt om opdrachtnemers die in het verleden niet voldaan hebben aan criteria ten aanzien van personeel, bij projecten te kunnen gaan weren.

Momenteel wordt aansluiting gezocht bij de landelijke database. We verwachten dat we eind 2015 uitsluitsel hebben of de PP systematiek van toegevoegde waarde is voor wat betreft het onderwerp 'personele misstanden'.

- g. Naming (and shaming)

We gaan onderzoeken of we goed gedrag van bedrijven die goed werkgeverschap, maatschappelijk ondernemen etc. laten zien in de voor ons uitgevoerde projecten kunnen belonen.

Indien er toch sprake blijkt van misstanden, dan is in de praktijk de rol van de gemeente op dat moment beperkt. Geschillen tussen cao-partijen zijn op dat moment aan de cao-partijen zelf om deze aan het oordeel van de rechter voor te leggen, in samenwerking met de inspectie SZW. Voor de gemeente zien wij hier in deze specifieke gevallen geen rol weggelegd. Op dat moment hebben wij daartoe ook geen enkele publiekrechtelijke (uit de wet) of privaatrechtelijke (uit het contract) titel om één en ander af te dwingen.

Hoe houden we uw Raad op de hoogte?

Gezien het belang dat wij hechten aan dit onderwerp willen wij u van de effectiviteit van de genomen maatregelen en de voortgang van de maatregelen die nog in voorbereiding zijn graag op de hoogte houden. Wij willen u hierover in het laatste kwartaal van 2015 nader informeren.

Voortgang Social return

In september leggen wij de evaluatie van het social-returnbeleid aan uw raad voor. In deze evaluatie leggen wij verantwoording af over de behaalde resultaten, gaan wij in op landelijke en lokale ontwikkelingen en leggen wij een aantal bespreekpunten aan u voor. Middels deze paragraaf geven wij alvast een korte schets met betrekking tot de stand van zaken van social return en de werkzaamheden van het Bureau Social Return. Daarnaast informeren we u over een aantal bespreekpunten die in de evaluatie van september aan de orde zullen komen.

Waarom Social Return en hoe?

Social Return is vooral een strategisch instrument om publiek private samenwerking te organiseren. Door middel van social return wordt het inkoopvolume van de gemeente Groningen (€430 miljoen euro; begroting 2015) verbonden aan sociale doelstellingen die de overheid nastreeft. Dit kan werk, een werkplek of de toeleiding en begeleiding bij werk voor specifieke doelgroepen zijn, maar steeds vaker wordt ook gekeken naar andere innovatieve invullingen, arrangementen of bijvoorbeeld combinaties met sociale firma's (arbeidspools).

Onlangs is het inkoop- en aanbestedingsbeleid van de gemeente Groningen opnieuw vastgesteld. Social return is één van de doelen die de gemeente Groningen door middel van inkoop wil realiseren (naast – bijvoorbeeld – duurzaamheid en het stimuleren van de lokale economie). De afstemming tussen SSC-Inkoop, de gemeentelijke organisatie en werkgevers vindt plaats vanuit het Bureau Social Return. SSC-Inkoop is medeverantwoordelijk om social return mee te nemen bij aanbestedingen en om de toepassing binnen de gemeente stimuleren.

Wat doet het Bureau Social Return?

- Geeft ondersteuning aan inkopers (niet alleen gemeentelijke inkopers maar ook Provincie, onderwijsinstellingen, Seaports e.d)
- Adviseert de werkgever bij het invullen van social return,
- Coördineert de vraag naar de toeleiders (onderwijs, UWV, Werk, SW) bij het werven van geschikt personeel (regionale arbeidsmarktbenadering)
- Levert advies aan bedrijven en is procesbegeleider.
- Monitort de voortgang voor de opdrachtgevers

Social return bij grote projecten in Groningen Ringwegacademie

Op dit moment loopt de aanbesteding voor de gunning van de Zuidelijke Ringweg door Rijkswaterstaat. Daarin wordt in ieder geval een som van 5 miljoen euro social return opgenomen. Dit willen we aanvullen met 200 leerwerkplekken en stages vanuit de Ringwegacademie (een samenwerking tussen het Noorderpoort College, Alfacollege, AOC-terra en gemeente Groningen).

Vanuit de Ringwegacademie leveren we geschoolde kandidaten waaruit de opdrachtnemer kan kiezen. De scholen zijn bereid om delen van de opleiding aan te passen om zo optimaal aan de vraag van de aannemers te voldoen.

Vanuit 1 centraal aanspreekpunt zullen opdrachtnemers en opdrachtgevers voor de komende jaren worden ontzorgd.

Sontbrug

In opdracht van de gemeente Groningen bouwt Bam-infra, in een samenwerkingsverband met onder andere Rusthoven, de Sontbrug. Bij de uitvoering van social return werken Bureau Social Return en opdrachtnemer intensief samen. Bij de Sontbrug dient de BAM €340.000,- aan social return te realiseren. Volgens onze monitoring wordt er €478.500 aan besteed, dit is 141 procent van de verplichting!

Bij het project hebben in totaal 20 kandidaten een reguliere baan gekregen (waarvan 9 BBL-ers), en er zijn 7 stagiaires aan het werk. Het betreffen met name betontimmerlieden en metaalbewerkers. Tot slot zijn er werkzaamheden uitgevoerd door "De Verbinding" en worden bij het groen SW-kandidaten ingezet.

Ontwikkelingen

Samenwerking met de arbeidsmarktregio

In de arbeidsmarktregio Groningen wordt er door steeds meer gemeenten social return gevraagd. Bijvoorbeeld aardbevingsproblematiek leent zich uitstekend voor social return.

Goed is hierbij te vermelden dat SROI onlangs is opgenomen in de Woonvisie en de wethouder wil in het overleg met de Nationaal Coördinator Aardbevingen SROI een stevige plek geven in het aardbevingsbestendig bouwen.

Om de invulling, uitvoering en monitoring van social return beter te laten verlopen, is meer samenwerking en kennisdeling gewenst. Vanuit de markt wordt ook om meer uniforme uitvoering(sregels) gevraagd. Daarmee kunnen bedrijven worden ontlast en het rendement van social return worden verhoogd.

Participatiewet, decentralisatie van zorgtaken, Wij-teams

In de evaluatie gaan we in op de rol van social return in relatie tot de Participatiewet en hoe social return zich verhoudt tot de decentralisatie van zorgtaken tegenover de aanpak WIJ-teams. Hier worden verbindingen mee gelegd, dat is een ontwikkeling voor de langere termijn.

Bespreekpunten

Drempelwaarden

Voor de toepassing van social return worden drempelwaarden gehanteerd.

Formeel geldt op basis van het huidige beleid voor diensten een drempelwaarde van €500.000 en voor werken een drempelwaarde van €1.000.000.

In de praktijk wordt er bij de gemeente Groningen, maar ook bij veel andere gemeenten, al social return toegepast bij (veel) lagere bedragen. In de evaluatie van september zullen wij daarom een voorstel doen om de drempelwaarden naar beneden bij te stellen op basis van de Europese norm.

Social return bij subsidies

Social return wordt op dit moment alleen nog toegepast bij aanbestedingen.

Het is echter ook denkbaar om bij subsidieverstrekking ook social return toe te passen. In de evaluatie van september wordt dit nader uitgewerkt.

Met vriendelijke groet,
burgemeester en wethouders van Groningen,

de burgemeester,
Peter den Oudsten

de secretaris,
Peter Teesink

Bijlage I, Overzicht maatregelen			Status en periode		
Maatregel	Inhoud	gereed	in uitvoering	voorbereiding	
a.	Proces marktconsultatie	Richtlijnen tbv marktorientatie	Juni 2015		
b.	Aanpassen contracten	Standaardcontracten aangepast, bepalingen opgenomen dat (binnen de gehele keten), correct (en conform een eventueel geldende cao) wordt betaald en dat de arbeidsvoorwaardelijke afspraken op een inzichtelijke en toegankelijke wijze worden vastgelegd	Juni 2015		
c.	Samenwerking bonden			2 ^e en 3 ^e kw. 2015	
d.	Proactieve rol	proactieve rol tijdens de contractfase door onderwerp onderdeel te laten worden van de reguliere contractmanagement- of voortgangsbesprekingen		2 ^e tot 4 ^e kw 2015	
e.	Inkoop- en aanbestedingstraject	onderzoek naar maatregelen die ingezet kunnen tijdens inkoop- en aanbestedingstrajecten		2 ^e tot 4 ^e kw. 2015	
f.	Past Performance			2 ^e tot 4 ^e kw. 2015	
g.	Naming		4 ^e		4 ^e kw. 2015

Bijlage I, Overzicht maatregelen

			Status en periode		
	Maatregel	Inhoud	gereed	in uitvoering	voorbereiding
a.	Proces marktconsultatie	Richtlijnen tlv marktorientatie	Juni 2015		
b.	Aanpassen contracten	Standaardcontracten aangepast, bepalingen opgenomen dat (binnen de gehele keten), correct (en conform een eventueel geldende cao) wordt betaald en dat de arbeidsvoorwaardelijke afspraken op een inzichtelijke en toegankelijke wijze worden vastgelegd	Juni 2015		
c.	Samenwerking bonden			2 ^e en 3 ^e kw. 2015	
d.	Proactieve rol	proactieve rol tijdens de contractfase door onderwerp onderdeel te laten worden van de reguliere contractmanagement- of voortgangsbesprekingen		2 ^e tot 4 ^e kw 2015	
e.	Inkoop- en aanbestedingstraject	onderzoek naar maatregelen die ingezet kunnen tijdens inkoop- en aanbestedingstrajecten		2 ^e tot 4 ^e kw. 2015	
f.	Past Performance			2 ^e tot 4 ^e kw. 2015	
g.	Naming		4 ^e		4 ^e kw. 2015